

HUMANITAS

(TESTVERISÉG)

A JÁNOSRENDI SZÖVETSÉG HIVATALOS LAPJA

KÉZIRAT SZABADKÖMŰVESEK SZÁMÁRA.

SZERKESZTI:

AZ UNIO □ TAGJAIBÓL ALAKITOTT SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG

CUPRINSUL

Calendar de muncă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Comunicate oficiale.

Fr.: M.: M.: L. S.: Idei despre muncă masonică
in lumina zilei de Ioan.

Fr. C. M.: Masoneria e superficială?

Fr.: E. Sz.: Moartea frului Costa-Foru.

Fr.: Dr. J. E. Francmasoneria maghiară
in secolul XVIII.

Francmasoneria din țară.

Informațiuni.

TARTALOM

Munkanaptár.

Hivatalos közlemények.

L. S. Nm. tv.: Gondolatok a szk. munkához
a Jánosnap fényénél,

M. K. tv.: Sekélyes-e a szkesség?

Dr. Sz. I. tv.: Costa Foru tv.: halálára,

Dr. J. E. tv.: A XVIII. század magyar
szabadkőművessége.

Belföldi szabadkőművesség.

Hírek a nagyvilágból.

INHALT

Arbeitskalender.

Ämtliche Mitteilungen.

Br.: Grm.: L. S.: Gedanken zu maurerischer
Arbeit im Lichte des Johannisfestes.

Br.: K. M.: Ist die Maurerei seicht und
oberflächlich?

Br.: E. Sz.: Zum Tode des Brs Costa-Foru.

Br.: Dr. E. J.: Die ungarische Freimaurerei
im XVIII. Jahrhundert,

Freimaurertum im Inlande,

Nachrichten.

MUNKANAPTAR

A Romániai Nemzeti Nagypáholy Jánosrendi Szövetségének védelme alatt dolgozó t. és t. páholyok munkarendje

Unio

Cluj—Kolozsvár keletén. Helyiség: Str. Baba Novac 3. — Munkanapjai: Minden hó első és harmadik szerdáján este 8 óraker. Páros szerdákön értekezlet — Profáncim: Zipszer Alajos str. Baba Novac 3.

Aurora

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: Strada Voivodul Mihai 9. — Munkanapjai: Minden második hétfő este 9 óraker. Közbeeső hétfőn értekezlet — Profáncim: Dr. Fischer Gyula orvos Braşov, Str. Reg. Carol 59. — A szöv. kancellár profán címe: Braşov, Strada Regina Maria 26.

Traian

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: str. Principele Carol 9. — Munkanapjai: Minden szerdán este 8 óraker. — Profáncim: dr. Ioan Hozan Str. Reg. Carol No. 56.

Zu den drei Säulen

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: Strada Noua 27. — Munkanapjai: Minden kedden este 8 óraker. Profán címe: Ludovic Servacius, ny. subprefect, Braşov.

Concordia

Arad keletén. Helyisége: Bulv. Gen. Dragalina 30. — Munkanapjai: Minden csütörtökön este fél 9 óraker. — Profán címe: Dr. Szöllössi Zsigmond ügyvéd, Arad, Str. Regina Maria 3.

Bethlen Gábor

Târgu-Mureş—Marosvásárhely keletén Helyisége: Str. Ştefan cel Mare 83. — Munka-

napjai: Minden hó első és harmadik hétfőjén este 8 óraker. — Profáncim: Dr. Péterfi István orvos, Piaţa Reg. Ferdinand 32

Bihar

Oradea—Nagvárad keletén. Helyisége: Alea Romei 2. Munkanapjai: Minden 2. hétfőn este 1/2 8 óraker; közbeeső hétfői napokon értekezlet. Profáncim: Dr. Meer Samu Bulv. Reg. Ferdinand 10.

Pax

Timişoara—Temesvár keletén. — Helyisége: Bulv. Reg. Ferdinand, Palatul Lloyd — Lloyd palota. — Munkanapjai: Minden hó második és negyedik hétfőjén este 8 óraker. Páratlan hétfőkön tisztí értekezlet. — Profán címen Balázs Lajos ny. vasuti főfelügyelő, Timişoaran IV. Str. Al. Bonnaz 12. Magánügy.

Die Arbeit

Bucureşti—Bukarest keletén. Helyisége: A nagypáholy str. Câmpineanu 45 szám alatti helyiségben dolgozik. — Munkanapjai: Minden hétfőn este 9 óraker. A hó első hétfőjén értekezlet. Profán címe: Berthold Adler Bucureşti III. Bdul Dacia 14.

Humanitas

Baia-Mare—Nagybánya. Profán címe: Gomhossai József ny. főerdőtanácsos Baia-Mare.

Kölcsey (Satumare—Szatmár),

Tisza (Sighetul-Máramarossziget) és **Ilunvad** (Deva—Déva) átszervezés alatt.

Szabadkőműves-irodalom

Lennhoff Eugen: Die Freimaurer. Ihre Geschichte, Organisation und ihr heutiges Wirken, 476 Seiten und 107 Bilder.

Brosch. Rm. 14.—, Ganzleinen Rm. 17.—

Gaston Martin: La Franc — Maconnerie Frs. 12.—

O. Caspari: Die Bedeutug des Freimaurertums V. Ungar B.

Balassa József: Kossuth Amerikában. 250 P.

Balassa József: A szabadkőművesség története. 1.— P.

Balassa József: A szabadkőművesség kézikönyve. (Katé.) I. Inasfok 150 P.

II. Legényfok. 1.— P.

III. Mesterfok. 1.— P.

Az itt felsorolt művek megrendelhetők a „Testvériség” kiadóhivatala utján.

DENTAL-DEPOT

Dr. BLATTER

ORADEA

Strada Dr. Aurel Lazar No. 4.

HUMANITAS

KÉZIRAT SZABADKÖMŰVESEK SZÁMÁRA

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

FEDERAȚIUNEA LOJELOR SYMBOLICE DE RIT IOANIT DIN MAREA LOJA NAȚIONALE DIN ROMANIA

FederaȚiunea Lojelor Symb. de Rit Ioanit din M.: L.: N.: R.: a ținut o adunare extraordinară în or.: Clujului la 23 Iunie a. c. precedată de conferința lojelor și de conferința Marelor demnitari. Mare Maestru L. S. după iluminarea lojei s'a referit la discursul său ținut seara premergătoare în □ Unio și a arătat modul de viață de urmat în viața profană al frm. După salutul Frr.: lor Mare Maestru mulțumește lojei Unio pentru ospitalitate și deschide munca. Înainte de toate Mare Maestru amintește cu cuvinte pioase despre morții FederaȚiei, Frr.: Molnár Béla (□ Bihor), Cziráky Márton, Dr. Werner Sándor (□ Concordia), Heinrich Schlandt (□ Zu den drei Säulen) și Kovács Dezső (□ Unio). După ce marea adunare hotărăște că trimite o telegramă Marelui Maestru comun, Principelui B., a început discutarea proiectului de justiție fr.: masonic, hotărînd în aceasta chestiune că proiectul aprobat în linii generale redă Fr.:-lui inițiator, Dr. M. R. ca făcând textul definitiv să-l înainteze la Conventul ordinar de toamnă. Marea adunare acordă autorizația definitivă de muncă lojei Înțelegere și Progres înființate în Or.: București fixând data luminării în luna Octombrie. După hotărîrea în chestiunea cererilor înaintate pîntru stergerea contizațiilor, Marele Maestru a închis munca și după aceea în lanț au vorbit Frr.: Marele Maestru, B. L. și Dr. L. G. Munca a fost urmată de o masă comună în localul lojei Unio.

* * *

A Romániai Nemzeti Nagypáholy Jánosrendi Páholyainak Szövetsége f. évi június hó 23 án. Cluj kel.: -én rendkívüli nagygyűlést tartott, amelyet a mnkaközösség és a főtisztok értekezlete előzött meg. L. S. nagymester a munka megnyitása után utalt az előző estén az Unio □ munkájában mondott beszédére és rámutatott a szk.: -nek a profán életben követendő életmódjára. A tvv.: üdvözlése után, köszönetet mondott az Unio □-nak szives

vendéglátásáért és megnyitotta a munkát. A nagymester mindenk előtt a Szövetség halottairól, még pedig Molnár Béla (Bihar), Cziráky Márton, Dr. Werner Sándor (Concordia), Heinrich Schlandt (Zu den drei Säulen) és Kovács Dezső (Unio) tvv.: -ről emlékezett meg kegyeletes szavakkal. Miután a nagygyűlés elhatározta, hogy B :herceg közös nagymestert táviratilag üdvözli, rátért a szk.: igazságszolgáltatás tervezetének tárgyalására s ez ügyben úgy határozott, hogy az érdemben elfogadott tervezetet visszaadja a tervező tvv.: -nek, hogy végleges megszövegezésben az őszi nagygyűlés elé terjessze. A nagygyűlés azután megadta a végleges munkaengedélyt a București kel.: -én alakult Ințelegere și Progres páholyának s a megvilágítás idejét október hóra tűzte ki. A fejdíjak elengedése ügyében beérkezett kérések elintézése után a nagymester berekesztette az ülést s utána a lánchban a nagymester, B. L. és Dr. G. L. tvv.: mondtak lánchbeszédet. A munkát közös ebéd követte az Unio páholy helyiségében.

* * *

Der Bund der Symb. Johannislogen in der Nationalen Grossloge in Romänien hielt am 23. Juni d. J. in Or.: Cluj eine ausserordentliche Grossversammlung ab, der eine Conferenz der Logen und eine der Grossbeamten vorausging. Br. Grossmeister L. S. wies nach Beleuchtung der □ auf seine am vergangenen Abend in der □ Unio gehaltene Rede hin und legte dar wie der Frm.: im profanen Leben sich benehmen soll. Nach Begrüssung der Br.: sprach er der □ Unio für die Gastfreundlichkeit seinen Dank aus und eröffnete die Arbeit. Im Rahmen dieser gedachte er vor allem der in den ew.: Osten eingegangenen Brr.: u. zw. der Brr.: Molnár Béla (□ Bihar), Cziráky Márton, Dr. Werner Sándor (□ Concordia), Heinrich Schlandt (□ Zu den drei Säulen) und Kovács Dezső (□ Unio). Nachdem die Grossversammlung beschlossen hatte den gemeinsamen Grossmeister, Prinz B. telegrafisch zu begrüssen, wurde das Projekt der frm.: -schen Jurisdiktion verhandelt. Es wurde beschlossen das in merito angenommene Projekt seinen Verfasser, Br.: Dr. M. R. mit dem Ersuchen zurückzuerstatten, er möchte dasselbe endgültig textiert dem ordentlichen Herbstkonvent vorlegen. Dann erteilte die Grossversammlung der im Or.: București constituirten □ Ințelegere și Progres die endgültige Arbeitsbewilligung und es wurde beschlossen das Licht im d. J. in dieselbe einzubringen. Nach Erledigung einiger um Erlassung der Kopftaxen vorgelegten Ansuchen wurde die Arbeit geschlossen. In der Kette sprachen je einen Kettenspruch Br.: Grossmeister, Br.: B. L. und Br.: Dr. L. G. Der Arbeit folgte in den Räumen der □ Unio ein gemeinsames Mittagmahl.

Gedanken zu maurerischer Arbeit im Lichte des Johannisfestes

Von Br.: Grossm.: L. S.

Ansprache am ausserordentlichen Konvent in Cluj am Tage vor dem Joh.: Fest

Johannistag — das hehre Fest der K. Kunst auf dem ganzen Erdenrund seit mehr als 2 Jahrhunderten und *auch heute. Auch heute* noch, im Chaos der vielen verwirrenden, den Verstand und die Seelen der Menschen mit Trugbildern umgaukelnden Doctrinen und Schlagworten, die sich alle als „Weltanschauungen“ ausgeben, so wenig sie auch mit dem Begriff von Weltanschauung zu tun haben und ihre Entstehung nichts anderem verdanken, als dem Versuch, Rechtfertigung irgend einer politischen Massnahme zu sein.

Johannisfest — das Fest des Lichtes und der Liebe in qualvoller Zeit schwerer menschlicher Irrungen, wo Misstrauen und Hass der oberen Machthaber und D ahtzieher der Politik, fast scheint es so, einen neuen Weltenbrand vorbereiten möchten, und mit den Begriffen von Krieg und Frieden diplomatisch jongliert wird, wie im Zirkus.

Draussen aber, m. l. Br.:., in des All.: B.: a. W.: herrlicher Natur, vollzieht sich, unbekümmert um unsere menschlichen Schmerzen, vor unseren Augen wieder das jährliche Wunder der Erneuerung der Natur — Hochmittag — das Fest der Rosen für den Maurer, | Sommersonnenwende. „Es grünen und blühen Feld und Wald“ und die Joh.: Rosen glühen in wundervoller Pracht.

Tiefe Weisheit birgt für den Maurer der Kelch der erblühten Rosen, als ein Sinnbild vollerblühten Lebens und unsere Säulen der Weisheit, der Stärke und der Schönheit sind heute am Joh.: Feste umrankt mit *diesem* Symbol vollendenden Menschentums, von dem wir Frmaurer träumen.

M. l. Br.:! Es ist ein sinnvoller Brauch bei uns, dass wir auch an unserem Hochfeste den Arbeitsschurz und unser Werkzeug nicht weglegen — und Hochmittag ist ja die Zeit, wo wir die Arbeit beginnen.

Als erstes möchte ich an Euch alle die Bitte stellen, trotz des Wirrwarrs dieser Zeiten *den Glauben an die siegende Kraft des Lichtes, an die Kraft der von uns gepredigten Wahrheit festzuhalten.* Johannes der Täufer, dem nach herkömmlicher Überlieferung die mittelalterlichen Bauhütten der Frm.: geweiht waren und dessen Namen auch die symb. Werkstätten unseres Joh.: Logenbundes tragen, gilt ja nach den Worten der h. Schrift — als der „der von dem Lichte zeugte.“ — Darum wurde seit Altersher sein Geburtsfest in jener Zeit gefeiert, in welcher das Licht gleichsam den Sie über die Finsternis errungen — Hochmittag! Bleiben wir m. l. Br.: seine *vom Siege unserer m.: Lichtes zeugenden Jünger*, bei aller Unbill und Bedrängnis durch die uns feindliche Einstellung der Zeit und ihrer Machthaber von heute

Wir müssen *Alle, jeder Einzelne von Uns*, fest daran glauben, dass auch die Frmerei ihre göttliche „Sendung“ hat, der ja so viele der besten Köpfe der

Menschheit bei allen Völkern gehuldigt haben. — Wir müssen uns klar sein darüber, m. I. Br.:, dass diese heute so viel geschmähte Freimaurerei war und ist: *eine Weltanschauung, in der es um die höchsten Ziele wahren Menschentums geht*. Sie gibt uns die Ideale, die Uns als Königl. Kunst seit jeher feststehen und die Wohlfahrt der Menschen zum Ziele haben. — Ich habe diese Ideale *heutiger* maurerischer Arbeit genauer umschrieben in meinem Joh.: Gruss an die Logen unseres Bundes gelegentlich des vorjährigen Zusammenkunft in Arad. Ich bezeichnete sie dort als die Aufgaben, die die geistige Arbeit der Brüder in unseren Bauhütten zu schaffen hat, um wieder Verständnis für die *wahre* Wahrheit zu schaffen, wo heute nur die Wahrheit der Propaganda gilt und berief mich auf unseren grossen Br.: Joh. Gottfr. Herder, der in seinen „Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit“ schrieb: dass auch der nationale Staat vor das Forum der sittlichen Vernunft zitiert werden müsse, um für die Ausbreitung des Reimenschlichen in jeder Nation zu sorgen, das allein das Aufblühen des Ewigen und Göttlichen in der Welt bewirken kann“.

Aus solcher Weltanschauung heraus, m. I. Br.:, erhalten wir tiefste Geistigkeit, und stärksten Antrieb zu unseren Wirken und Handeln in unseren ganzen Leben. Diese Weltanschauung beruht auch nicht etwa auf einer eingebildeten Kenntnis der Welt, sondern geht über unser Erfahrungswissen hinaus und *gründet sich auf Recht und Ethik als die fundamentalsten geistigen Tatsachen unseres Lebens*. Das Fundament des Rechtes aber ist die Humanität- der alte Grund und Boden für jede frmaurerische Arbeit.

M. I. Br.:, können wir leugnen, dass wir heute in der ganzen Welt, wohin wir auch blicken mögen, eine trostlose Entseelung und Entsittlichung des Rechtsbewusstseins erleben? Der Glaube an Recht und Humanität ist in den Menschen verwüstet, weil wir sehen müssen, mit welcher Willkür heute Gesetze geschaffen werden, die die primitivsten Menschenrechte, die Besitz — und Erwerb — und persönliche Freiheit baar jeden Rechtsgeföhles behandeln, und Menschenwürde und Existenz vogelfrei werden lassen, vor jeder momentan die Oberhand habenden politischen Strömung.

Wenn es wahr ist — m. I. Br.: — und wir glauben daran, was Br.: G. E. Lessing einmal irgendwo geschrieben: „*dass Frmerei die Frucht eines höheren Kulturlebens ist und ihre Ausbreitung mit der Verbreitung der Kultur und Humanität Hand in Hand geht*“-so bietet Europa und die ganze heutige Welt, mit dem Scheinwerfer maurerischen Lichtes gesehen, — oder sagen wir: im Lichte unseres Joh.: Festes gesehen, ein trostloses, finsternes Bild, das alle Künstelei der politischen Mächte, alle ihre endlosen und zahlreichen Konferenzen und Besuche, das alle ihre Angriffs — und Nichtangriffspakte und dergleichen, die leidenden Völker beglückenden und bedrückenden sonstigen mannigfaltigen Verträge nicht aufhellen und friedlicher gestalten können. In diesen Kampf gegen inhumanes Recht, m. I. Br.:, haben auch wir, unser Bund und unsere nationale Grosloge, M.: L.: N.: R.:, *durch unser mauresches Gewissen gezwungen*, eingegriffen und ich kann mit Freude feststellen: durch die Uns seitens unseres sehr Ehrw.: sten gemeinsamen Grossm.: wertvolle Unterstützung, *nicht ganz vergeblich*. Und wenn ich hier betone, m. I. Br.:, dass nicht allen, an mich in diesen Belangen ergangenen Wünschen entsprochen werden konnte, so war es zum Teil zufälliges Missgeschick, das durch die Zeit und handelden Personen unbeabsichtigt eintrat,

zum Teil aber auch die feste Überzeugung in mir, dass nicht jede heikle Frage unseres öffentlichen Lebens vor das Forum der Frmaurerei getragen und auf die Formel: Verletzung der Humanität gebracht werden kann. Auch meine, im Dezember des Vorjahres an unserem gemeinsamen Convent mit der M.: L.: N.: R.: in Bukarest gehaltene Ansprache anlässlich der einstimmigen Neuwahl unseres verehrten Ehrw.: sten gemeinsamen Grossmeisters, verfolgte den Zweck, unsere Brüder des schottischen Ritus auf die Einstellung unseres Joh.: Bundes zur Frage des „Humanum“ in der Gesetzgebung aufmerksam zu machen aus Gründen des maurerischen Gewissens.

Und wenn ich zum Schlusse dieses Maurerjahres 1934/35 aus all dem bei Uns und in der Welt Geschehenen die Lehre für Uns ziehen soll, so ist es die: dass wir genau erkannt haben die Wege, die wir zu gehen haben und *die unsagbar mühevoll und schwere Aufgabe, die die heutige Generation der Freimaurer einer Lösung zuzuführen zu verzuchen hat*, getreu unserem alten Grundsatz, dass die Idee der Frm.:ei nicht eine tote, starre, sondern eine *lebendige* Idee ist, die mit dem Wechsel der Erscheinungen des Lebens zu rechnen hat. — *Unwandelbar bleibt für uns aber dabei unsere Ethik*: das Suchen nach den Grundprinzipien des Sittlichen und die daraus resultierende, auf die innere Vollendung der Persönlichkeit gerichtete geistige Tätigkeit unserer m.: Arbeit. — Nur durch sie können wir die Herbeiführung glücklicherer Zustände für die Menschen erhoffen und daran arbeiten, dass in Menschen und Völkern entstehe eine *neue Gesinnung*, aufgebaut auf die Grundpfeiler unser K. Kunst: Recht und Ethik, — Licht und Liebe, wenn anders die Menschheit nicht ganz zu Grunde gehen soll.

Mutig und ungebeugt, erhobenen Kopfes im Gefühle unserer Rechtmäßigkeit, müssen wir über die Trümmerfelder menschlicher Ungerechtigkeiten schreiten, *in dem unbeirraren Glauben, dass das, was für Uns in innerster Seele als maurerisch suchende Menschen wahr ist, wahr werden muss für alle Welt!* Dass der Allm.: B.: a. W.: Uns Allen dazu die nötige Kraft verleihe, — mit dieser Bitte eröffne ich Unserem ausserordentlichen Convent am Tage vor dem Joh.: Fest!

Sekélyes-e a szabadkőművesség?

Jánosnap beszéd, az 1935 júniusi konvent alkalmából
közösen tartott János-ünnepen elmondta M. K. tv.:,
a Bethlen Gábor □ tagja

Hogy a János-napi ünnepet ma itt nekem kell cerebrálnom, annak oka egy a minapi, Bethlen Gábor □-beli vita. André Gidenek arról a kijelentéséről volt szó, hogy „a szabadkőművesség sekélyes“. Hogy ilyen vita keletkezhetett, ez már annak a jele, hogy Gide vádjában van valami igaz. Annál is inkább, mivel egyetlen intézményt se bírálunk alkotmánya és célja szerint, hanem hivei, a hozzátartozó emberek minősége alapján. Csak néhány végszót idézek a vita ellenmondásaiból:

Etikai templom a szabadkőművesség, vagy gazdaságpolitikai önképzőkör? Jótékony emberiség iskolája, vagy jövőformáló laboratórium? Tegnap

kiharcolt értékek védője, vagy új eszmék csiratelepe? Gondolatforrás vagy műhely? Jézusnak, Voltairenek, Goethének, Kantnak, vagy Marxnak van-e benne külömb ritusa, vagy mindegyiknek egyformán? A haladás melodrájája hallik itt Mozart „Varázsfuvolója” kíséretében, vagy Keresztelő János diszharmóniája? Beszéltünk Hegelnek Henri de Man-ban könyvvé lett gondolatáról: „Der Kampf um die Arbeitsfreude”, a minőség szocializmus küzdelméről a munkagyönyörért, a robot ellen. És szóba került Mannheim Károly új könyvének III. része: „Das Denken auf der Stufe der Planung”, az irányított tervgondolkodás is. Hogy az őskori találás, a minapi föltalálás helyébe lép a jövőbeli tervezés világkora! A megtervezett eszme-út, a megnevelt természet újvilága. És hogy leginkább védekezünk a sekélyesség vándja ellen, szóba került az erdélyi kisebbségi világ tennivalója is az otthonunk előtt való söprés fájdalmas kötelessége, melytől renyhességünk egy évtized óta irtózik.

Mondom, lehet, hogy ennek az átépülő korunknak épen a zavaros állványai közt kaptak bennünket cluji testvéreink s ezért hívtak ide, hogy meggyőzzenek, mennyire reménytelen a mód, amelyen mi próbáljuk egy új épület alapjait megvetni. Mennyire reménytelen folyton világnézetéről beszélni. *Hogy* nem szeretem már a világnézet-örlő malmokat, mivel azok úresen járnak s vágyva-vágyom a tiszta termelésre! A szellem pozitív parasztljaira, kik el tudják élesen választani egymástól az irracionálist, melyet tisztelnek, a racionálistól, melyet meg tudnak valósítani. Ehelyett ma Európában a racionális dolgokat tisztelik és az irracionálisakat próbálják megcsinálni. Azért örülök, mikor a finom Dionysios ötletet szállít a paraszt Apollónak s rábizza ennek forró nyugalmára a kivített: a villám légköri feszültséget oldjon s a nap világitson és éltesen a földön.

A szabadkőművesség évszázadok óta verejtékezett vihar és napfény idején, hogy egyensúlyban tartsa a világ romboló és teremtő erőit. Mikor elfeküdt a művelt emberiség és önmagát csudálta, akkor arcába pörkölte a bűneit. S mikor a növényevő embervegetáció spengleri bestia lett, a görög eukrateiát és a kollektív békét sugározta feléje. Érdekes a magyar szabadkőművesség mai helyzete: az a dolga, hogy a liberálizmust, a demokraciát védje a fasizmus és a kollektívizmus szélsőségeitől, miközben hajlandó még tanulni is tőlük. Az a dolga, hogy el ne higgye ifjukatolicizmusnak és ifjummunkásnak, hogy Jókai és Mikszáth haszontalan volt és ne hagyja a romantikus és reális tisztaságnak elébehelyezni a Thomas Mann — korbácsolta szenny-pragmatizmust. Igen, minden szolgamunka szennyes, ha nincs kapcsolata az egyetemes munkával, minden célzat lealáz, még a legnemesebb is, ha eszközzé durvítja, ami maga is cél. A szabadkőművesség minden emberies funkció szabadságának célja, védekeznie kell tehát a világ mai yers törekvéseivel szemben, hogy erőszakolt boldogságképzetekkel gúzsba kössék a szárnyaló lelket s a dolgok hatalmával homályba küldjék a dolgok mögötti hatalmat, melyre mindig kíváncsiak maradunk. Hiszem, hogy a tegnapi művészet, mely majdnem eltakarította a feudalizmust, megkopott mint produkció, de nem kopott meg, mint erkölcsi erő: amivel mi dicsekszünk ma, a holnap kenyer kovászával, az ugyanaz a kelesztő, mint egykor a francia forradalomé. Azért irtózom az irodalmi sansculotte-izmustól és azért hiszem csak a hasznosat, az esetlegességet a történelmi anyagelvűségből, melyet szintén csak Überbaunak tekintek, nem az embertermészet alapjának. Az emberfajta állattól

megkülönböztető jegye az étosz, melyet fogvatkozásaink, vagy bőségünk pártosa gyakran szégyenben hagy: de az emberben épen az a királyi, hogy önmagának fékje tud lenni!

Valaha Börne szerfrehányta Goethének, hogy ugy gondolkozik: „Mit akarnak még a németek, hiszen itt vagyok én nekik!” Sajnos, ma mind kevesebb szelem mer csufolódni, hogy mit akarnak még az Olaszok, mikor ott van nekik Mussolinijük, mire vágnak még a germánok, mikor az övék Hitler és mije hiányozhatik még Oroszországnak, hiszen ott van nekik Sztalin? Az öncélú egyénből kollektív öncélúság lett, nemzeti, vagy osztálydiktatura, holott osztály és nemzet csak fogalmak, de az ember test és ingenium, tartozik és követel, kötelesség és mámor gyönyörű középlénye, mely elhervad bármilyen gyűjtőfogalom szárazságában...

Nem szeretnék itt most egy kulturmorfológiai vitába bonyolódni. Ez a goethei fogalom megint éledőben, jócskán reakciós izzel. Hogy a kulturák személyiségfölötti lelkék, paideumák, Spengler ezt a „Kulturseele“-t, ezt a szerves tömeglényt vetette bele a köztudatba. Divatos lett az alkotó Seele és a romboló Geist között külsőséget tenni. Az orthodox természettudomány mai ingása föltámasztotta Spencer-rel szemben Frobenius afrikai könyvét 1897-ből, mely morális célzatú az utilitarisztikus tegnapal szemben és anyag-szerűtlennek mondja a stílust, tehát ennek a valóságát az idő fölé emeli. Nekem mint szabadkőművesnek engedjék meg, hogy ne beszéljek erről a „mélyrenéző“, metafizikai problémáról, mivel a szabadkőművest legalább félig gyakorlati, hétköznapi pionírnak tartom az emberi tökéletesedés csata-terén. Csak elmondom, hogy annyiban örvendek a kulturmorfológiának, mert kitermelte a német existencia-filozófiát; Heidegger és Jaspers elméletét egyenesen hasznosnak tartom a □□ számára. Pedig ez is csak elterelés az emberiség elementáris zavarainak megszüntetésétől, a gazdasági ujjászületéstől.

Mégis — örülök. Nem azért, mert e bölcselet címében ott látom az existencia — szót, hanem azért mert fölveti a „Kulturergriffenheit“, a kulturától való megragadottság parancsát! Nagy szó ez. Testvéreim, nagy szót mondtak itt ki méltósággal! Persze, hogy sietek visszaélni e szóval és nem fogadom el a filozófiai értelmezést, hogy az embert a személyfölötti kultura elragadtatja s magával viszi, ha vesztébe is. Az ember ugyanis tehetetlenül és tudatlanul, mint egy roppant divat áramlatában, korát beszéli és engedelmeskedik a paideumának. Nem így értelmezném én itt ezt a kétélű gondolatot. Hanem csak annyit fogadok el belőle, hogy az ember csak akkor lesz existencia, ha képes a kulturális megragadottságra! Ha maga tud választani, hogy egy kulturával együtt haladjon e. vagy tudatosan szembeálljon vele. A megragadottságon van a hangsúly, de minden kulturforrásnak megvan a csábító ellenképe is: a dialektikus lélek tudjon megkülönböztetni, választani és aztán vállalni!

De legyen legalább hajlamos a kulturális elragadtatásra! S én kultura alatt ugyancsak nem értek kizárólagos könyvkulturát. Sajtő és könyv eléggé prostituált már arra, hogy ugy álljon a szabad és jóhírű férfiu velük szemben, mint láthatatlan, csak érezhető gondolatbitorok cselédjei előtt: még ha okosat mondanak is, gyanakszom, hogy más szájával beszélnek. Műveltség alatt én a sziv, sőt az idegek érzékenységét értem inkább. Fritz von Unruh már-már lelkiismeretnek hívja ezt a műveltséget, mindenesetre azonban a csillagokig érő felelősségérzetnek. De nem is kell a csillagokig menni, hanem csak ilyen János-napi ünnepélyességben körülnézni Európa-mintás erdélyi

életünkben. melyet eléggé ismerünk, anélkül, hogy igyekeztünk volna lényegesen megjavítani. Mert hiányzik belőlünk a maradéktalan elragadtatás, mert a dolgokért való felelősséget rábizzuk a vérre, a fajtára, vagy osztályra, melyhez tartozunk. Amit elértünk, apró sikereinket — sajnos, még az intellektuelle is úgy hiszi, — ezeknek tudjuk be jórészt, a szenvedést pedig, elismerem, többnyire joggal, ezekből a kategoriákból származtatjuk. Súlyos hiba ez a kvietista józanság, nemcsak a kisebbség humanista és gazdasági kérdéseiben, hanem azért is, mert a szabadkőművesség az egész kulturvilágban maga is szándékos kisebbség! Kihívó vállalkozás, önkéntes klerizmus a jónak és nagyszerűnek szolgálatában, tehát egy művelt minoritás felelőssége a jelen kizárólagosságra törekvő, páncélos civilizációkkal szemben. A szabadkőművesség preventív támadás!

Van egy pesti barátom, a Neue Freie Presse-be szokott írni s nagyon gazdag ember. A lánchidi csatában megsebesült 1918-ban és a magyar közműn alatt vitézül harcolt a Felvidéken. A legjobb emberek egyike, akit ismerem és nem véletlenül szabadkőműves. Ezt a barátomat sokadmagammal, radikálisok, igyekeztünk a magunk világnézetére rábírni s közben sekélyes szellemfiak módjára észre sem vettük, hogy ő volt köztünk a legmakacsabb és legmegállapodottabb radikális. Természetesen sokan használták ki közlünk jóságát és jómódját. Egyszer meghívott bennünket pezsgős vacsorára a Palacebeli lakására. Frakkos pincér várt ottan dus lakomával, de a gazda a maga névjegyét hagyta csak hátra ezzel az izennel: „Abbáziába utaztam, ilyen társasággal nem vacsorázom!” — Mikor hazajött, felelősségre vontuk, mire így vágta ki magát:

— „Nem bírom ki, hogy ti valamennyien folyton megbocsátjátok az én vagyonomat. És úgy viselkedtek, mintha farsztó volna a felelősségetek az én vagyonomért. Ne csudálkozzatok hát, ha én időnként belefáradok viselni a felelősséget a ti szegénységetekért.”

Ez a barátom jut eszembe, ha Erdélyben látom a szabadkőművest, amint osztály-, vagy faji-helyzetével takarózik, mikor a kötelességét nem teljesítette. Holott a szabadkőművesség belső egyéni perzselődés, olyan, mint „die düstre Glut,” melyről Wagner irt zenét, melyet sem szerelemnek, sem hiúságnak ne higyjünk, hanem vágnak a közüdvösségre, az ember szociális elragadtatásának, melyet Jézus olyan finoman fogalmazott meg: „Adni edesebb, mint elvenni!” Mi szabadkőművesek mindig hajlandók vagyunk szellemi oktrojra mások hitével szemben, de ugyanakkor körülöttünk materia és nyerselő példák és tettekkel imponál a sportszellemű századnak. Keresztelő János nemcsak prédikált, hanem életével példázta messianizmusát. Vad korokban csak a kézzelfogható, nyílt példa segít s nekünk az az előnyünk megmaradt még, hogy a jóság és öncélú becsület, a művelt szív elragadtatása robbanó megjelenést jelent a legkomiszabb társadalomban is.

Távol áll tőlem a morálbölcselet, nincs jogom hozzá. De kérem szabad a □-ok gondolkodóit, hogy ne kiáltsanak mindjárt bolsevizmust, ha valaki eltulozza a szociális gondolkozást és ne rikoltssanak fascizmust, ha valaki eltérést is lát a székely és a katalán népköltészet között. A jó szabadkőműves másokkal szemben türelmes, csak önmagával szemben türelmetlen. Mikor Gide sekélyességgel vádolja a francia □-okat, nem Gidenek, hanem a francia nagypáholyának kell nekimenni. Nem Gide, a kommnoista vádol, hanem a francia királyi művészet züllése, a korrupció és háborus üzletesség és

léha álhumanizmus hívja ki a nagy moralista kritikáját. Valahányszor mi idebent azt mondjuk, hogy gazdasági szabadság, odakint nem a jelszavunk igazságát, hanem az étvágyunkat mérik. Azért volna fontos, hogy a □-ok Romániában önmagukban sepernének, az erkölcsi ujjászületés előőrseit szolgáltatnák és nem a hatalomnak, hanem az elnyomottaknak közelében keresnének érdekközösséget.

A Jánosrendi páholy, mely nálunk önvédelemre van berendezve, földrajzi és történelmi helyzeténél fogva, ne legyen önmagától, hanem a kormozgató eszmék eredőjétől elragadtatva. Ne legyünk rejtőző rózsakeresztes lovagok, hanem az embersűrű gyalogosai, kik edzetten, elszántan térünk vissza korszellemünk pusztai magányából. És térítsünk, nem szóval, hanem bátor kiállással ideáljaink mellett. Ne tudjanak bennünket balról és jobbról tullicitálni önáldozattal és ha valahol igazságtalan ütés csattan, az első balzsamosztó kéz sorainkból nyuljon ki. Talán az a sorsunk, hogy sohase legyünk a világ valódi mozgatói. De sava-borsa mi lehetünk, mi lehetünk a hiányzó, titkos csavar, mely nélkül csak *egy*-helyben nyikorog a motor, vagy talán csak olaja lehetünk a tikkadt gépezetnek. S főként *valami* legyünk már, legalább a remegés a legjobb agyakban, a lüktetés a szivben, az élő erő, melyről ordenaré bölcsek azt állítják, hogy a pénz a nervus rerum. A demokráciákban átnéznek a fejünk fölött és mosolyognak. A diktaturák kisöpörnek bennünket országaikból. Azért kéne visszatérni az esszéus programunkhoz: legyünk megint a pusztából kiáltó szó! Ez hallatszik ugyanis késő századokig a legmesszebbre . . .

Costa-Foru tv.: halálára

A napi sajtó megemlékezett arról, hogy augusztus végén Buzău-megyei birtokán meghalt Románia legragyogóbb tollu, legemberibb lelkű publicistája: C. G. Costa-Foru. Nemcsak a romániai sajtó és a politikai élet veszítette el vele legértékesebb egyéniségét, hanem mi is apostoli életü testvérünket gyászoljuk benne.

Costa-Foru a régi Románia egyik ismert arisztokrata családjából származott. Édesapja a modern román királyság megalapítása után I. Károly király első alkotmányos minisztériumában a belügyminiszteri tárcát viselte. Fiának főuri nevelést adott. Akkor még Bukarestben nem volt egyetem, úgy hogy a fiatal Costa-Foru a Sorboneon és az angol collegekben tanul jogot, filozófiát és nemzetgazdaságtant. A nyugati fővárosokban szivta magába a demokrácia, szabadelvűség és humanizmus elveit, amelyeknek egész életén keresztül törhetetlen apostola maradt. Gazdag bojár létére belőle is politikus lett, — a Mărghilomán-féle konzervatív párt tagja, — és hosszú időn át képviselte Buzău megyét a parlamentben. Ennek nyilvánossága azonban szűk volt számára. Ő nem néhány kiválasztott képviselőhöz akart szólani, hanem a néphez, az egész országhoz. Így lett belőle publicista és újságíró. Hosszu időn át saját harcosan demokrata hitelapját szerkesztette, később különböző napilapokban írt, az utóbbi két évtizedben a *Dimineața* és *Adevărul* cikkírója volt.

Üttörő munkát fejtett ki. A fiatal országban, a kialakuló közéletben ő

volt a progresszív eszmék zászlóvivője. Alig van az országban emberbaráti, vagy jóléti intézmény, amelynek megalakításában ne vett volna tevékeny részt, munkával, propagandával, anyagi áldozattal. Háza mindig nyitva állott a támogatást, segílyt keresők számára. Fiatalabb korában ügyvédi tevékenységet is fejtett ki, nagyszerű szónok volt, a higgadt érvelés és acélos logika mestere. Büszkén mondotta, hogy soha pénzért egyetlen ügyet sem vállalt, mindig csak az elnyomottakat és elbukottakat segítette.

Costa-Foru egészen rendkívüli képzettségű, széleslátókörű, univerzális műveltségű ember volt. Az egészen nagy emberek közé tartozott, mint amilyen a magyar közéletben báró Eötvös József, vagy Deák Ferencz voltak. A világosságot már kora ifjúságában megismerte és egész életében minden tevékenységében a hármass láng szelleme vezérelte. Mint humanista irtózott a háborútól, mégis a világháboru kitörésekor 60 éves korában önként bevonult és fiaival együtt küzdött a fronton hazájáért. Nagyrománia megalakulása után Erdély kisebbségei benne látták meg legnagyobb és legbátrabb pártfogójukat. A háboru utáni idők elhatalmasodó nacionalista áramlatában sok szemrehányást kapott régi barátaitól azért, amiért az egykori ellenségeket támogatja. Ekkor mondotta klasszikus veretű szavait, amelyeket egy hatalmas cikkben is kifejtett: "Az igaz embernek nincsenek ellenségei, csak embertársai vannak.

Az erdélyi szkvség külön hálával tartozik neki, mert a háboru utáni kényszerű alvás után elsősorban az ő közbenjárásának köszönhetjük azt, hogy szentélyeinkben újra kigyulhatott a láng és a műhelyekben megindulhatott a munka. Az Unio-páholynak több ízben volt vendége és soha meg nem szünő érdeklődéssel kísérte tevékenységüket. Az utóbbi években előrehaladott kora már megakadályozta közéleti tevékenységének kifejtésében. Visszavonultan élt ősi bukaresti családi házában, vagy Buzău-megyei birtokán. De szellemének frissesége egyetlen percre sem hagyta el és érdeklődése vátoztalanul megmaradt minden esemény iránt. Egyre szerényebb keretek között élt. Amíg a többi politikus számára a közélet vagyonszerzési lehetőségeket és nagy üzleteket biztosított, addig az ő számára a politika csak áldozatot jelentett. Amikor tetteje megcsökkent és nem tudott minden emberért, minden ügyben sikra szállani, a látogatók, segítséget kérők, barátok serege is elmaradozott mellőle. Néhány hónap előtt, amikor utójára beszélünk vele dolgozó szobájában, a higgadt bölcs nyugalomával mulatta: Valaha 10—20 ember várakozott már ilyenkor az előszobában. Most a kilincsemet belepi a por s a polcokat beszövi a pók.

Egy nagy ember szive lett most porrá. De biztosak lehetünk benne, hogy sirja fölött éjjelenként valami tűz táncol. Nem lidércfény az, hanem a bölcsesség, szépség és erő hármass lángja, amely egy elporladt szivből hallottaiban is feltör.

Dr. Sz. I. tv.:

A XVIII. század magyar szabadkőművessége

Írta: dr. J. E. tv.:

(Folytatás.)

XI.

(Folytatjuk.)

A páholy munkáit gyakran látogatták más páholyok szabadkőművesei is. Igy 1781. végén Orczy József, a pesti „Nagyszivűséghez“ páholy főmestere tett ünnepi látogatást.

A következő évben nagy problémát okozott a páholyoknak az osztrák nagy-páholy megalakulása, amely hivatalosan is közölte létrejöttét az összes föbbi páholyokkal csatlakozás végett. 1782 tavaszán a csatlakozás feltételeire való megbeszélés végett Török főmester Bécsbe utazik. Az utazás csaknem 200 forintjába került a „testvéreknek“, de a várt eredmény nem maradt el. A páholy föltételei alapján a csatlakozás létre is jött még ugyanabban az évben.

A páholy szertartásának nyelve latin volt. E latin rituálé egyik fenmarad példányát Kazinczy Ferenc másolatából ismerjük.

Mialatt a páholyok erősödni kezdtek, a „testvérek“ egy része tovább folytatja titokban alkímiai „kutatásait“, de erről csak a „beavatottak“ tudnak. Nagyon sok új tagot vesznek fel, köztük sok igazán értékes láncszemet* is. Ilyenek Komárom György képviselő, Péczely István jegyző, Ragályi József alispán, Fráter István debreceni szenátor, Radvánszky Ferenc, Fáy Abrahám is. Az újonnan felvettek között mindössze egy volt, Nugent Ferenc kapitány, aki nem viselkedett „szabadkőműveshez“ méltó módon. Botrányos viselkedése miatt néhány évvel felvétele után a kassai páholy tagjainak nevében maga Kazinczy Ferenc szólította fel elkövetett hibájának jóvátételére. Ő azonban erre nem volt hajlandó, ami természetesen kizárását vonta maga után. A páholy egyik legnagyobb eseménye 1784-ben Kazinczy Ferenc felvétele volt. A felvétel január hó 16-án történt.

Sajnos, a páholy napjai meg voltak számlálva. József császár pátense végét vet a testvérek működésének. Gróf Pálffy nagymester értesítette a pátensről a páholyt és kérte a testvéreket, hogy munkájukat a további intézkedésig „szüntessék be. De mivel felszabadító végzés nem jött, a páholy kénytelen volt végleg bezárni műhelyét. A „testvérek“ egy része később még gyakran találkozott magánházaknál, legtöbbször azonban vagy hallgatásra kényszerült, vagy mint Kazinczy Ferenc, a megengedett páholyok munkáit kereste fel. A páholy végleges felosztásának idejét Abafi 1788-ra teszi. A szerelvények egy részét Ragályi István alsószuhai kastélyába vitték, ahol valószínűleg tarthattak munkákat még, mert egy pincseszerű szobában, ahová titkos lépcső vezetett, 1864-ben találtak szabadkőműves tárgyakat és néhány jegyzőkönyvtöredéket is.

A selmezbányai „Erényes emberbarátokhoz“ címzett páholy a 80-as évek elején is nehézségekkel küzd. Időközben Nógrádmegyében fiókpáholy is alakult. A pletykák, mint minden kis városban, úgy itt is ártnak a páholyéletnek, de komoly akadályt még nem jelentenek. A páholy egyébként főként alkímiával fog-

* Abafi: A szabadkőművesség története Magyarországon. 203—204

lalkozott, ezirányu működését azonban nemcsak a „profán“ előtt rejtette el, hanem az alacsonyabb fokokban „dolgozó“ testvérek előtt is.

A 80-as évek elején Balassagyarmaton találkozunk még páholyalapítási kísérlettel, amely a selmecbányaiak segítségével sikerrel végződött. Itt is a rózsakeresztes irány erős befolyását látjuk. Tagjai sorában voltak Balogh Péter főispán, Tihanyi Tamás alispán, Balogh Antal törvényszéki elnök, Gyürky István főispán, Madách Sándor megyei főügyész, Madách Péter főorvos stb. Sajnos a páholy működését nem ismerjük, de a tagjai sorában élt kiváló közéleti férfiak névsorából bátran állíthatjuk, hogy értékes munkát fejtettek ki. Nem lehetetlen, hogy e páholyoknak voltak író tagjai is. Talán Bacsfányi maga szintén ide tartozott.

A nyolcvanas évek elején virágzott a besztercebányai „koronázott Reményhez“ páholy is, amelyről tudjuk, hogy nem vett részt az osztrák nagypáholy alakulatban, de a magyar tartományi páholy hivatalos jegyzékében sem szerepel.

A felvidéki páholyok működését nemcsak a helyi de az általános európai események is állandóan befolyásolják. A monarchia belső alakulása hol kedvezően, hol meg károsan hat a felvidéki szabadkőművesség életére. A történelem folyton mozgó erői vonalából vizsgálva a páholyok életét, úgy találjuk, hogy az 1780—85-ös évek közötti lendület mintha ideiglenesen meglőrne és a szövetség működését az egész monarchiát megrázó belső harcok, a reakció és a felvilágosodott abszolutizmus összecsapása megbénítja.

1785. után a Felvidéken már nem annyira a vezető társadalmi rétegekre, mint inkább a műveltség terjesztőire, fenntartóira, egyszerűen a lassan kialakuló intellektuel rétegekre bir a szövetség működése vonzó erővel. 1785 előtt főként főurak és gazdag birtokosok, vagy magasrangú megyei tisztviselők lépik át a fitkos szentélyek kapuit; 1785 után a felvilágosodás apostolai és zászlóvivői írók, egyházaikat meghasonlott papok és osztályaiktól megvetett, anyagilag tönkremenő nemesek keresik a „fényt“ és maguk sem véve észre igazi jelentőségüket a fényt ők maguk adják, vizik a páholyok jövőt váró, hitet és lelkesítést terjesztő „testvérei közé. Hogy mi vonzotta íróinkat és a felvidék íróit a fitkos műhelyek felé, azt nehéz pontosan megállapítani, de sok irónál, mint később látni fogjuk leginkább a szövetség világot összefogó erejének hite hat. Íróink azt hiszik és ebben részben a látszat mellettük szól, hogy a szövetség valóban „átöleli a föld kerekességét“ és a „jobb jövőt“ akaró emberek legnagyobb, legtöbbit ígérő összefogása. Az írókra nagy vonzóerővel bir az is, hogy a köztudat szerint a nyugati államokban a leghíresebb tudósok, művészek, írók és államférfiak élénk tevékenységet fejtenek ki a szövetség „felvirágoztatása“ érdekében. Kazinczy nyilatkozatai, amelyek a szabadkőművességről különböző helyeken felvétele előtt tett, jól mutatják, hogy ismeretlenül és szinte-szinte csupán képzeletére támaszkodva a „magyar irodalom atyja“ milyen sokat várt és hitt a szövetség szerepéről az emberiség jövőjének kialakulásában. És e fultzott optimizmusban Kazinczy nem áll egyedül, Aranka, Páloczi Horváth, Kármán, Bároczi és a többi író szabadkőműves, mindannyian valami olyasmit tanulnak a szövetségtől, amit más társadalmi összefogás keretében nem is reméltek elérni.

A Felvidéken az írók bevonulása a páholyok fitkos műhelyébe főként Kazinczy műve, aki mindent elkövet, hogy a szövetség valóban azzá legyen, amilyennek ő elképzelte és amilyené fitkos vágyaiban tette. Sajnos a külső körülmények Kazinczy felvétele után sokkal kedvezőtlenebbek a szövetség működésére, mint azelőtt. A felvidéki páholyok nagyrészt kénytelenek beszüntetni munkáikat József pápens rendelete következtében és a társadalom egyes részében is

széles körben indul meg a tudatos ellenerek szervezkedése. Hadd lássuk hogyan alakulnak e tekintetben a Felvidék viszonyai 1785 után.

A beszercebányai páholy 1785 utáni működését különösen egy botrány, a helyi püspök ellenakciója teszi ismertté. Gr. Berchtuld Ferencz katolikus püspök ugyanis már kezdettől fogva ellenséges magatartást tanusít a szövetséggel szemben, figyelte a helyi páholy tagjainak működését és az alája tartozó papok segítségével sikerül is sokakat visszariasztani a szövetségbe való belépéstől. A papok egy része megtagadja a haldokló „testvérektől” a szentségek kiadását is. A főpap többször hivatkozott arra jelentős egyházi és polgári személyek előtt, hogy a páholy működésére nincs semmi szükség, mert az csak a város „csendjét zavarja” és a polgárok eddigi egymásközi békéjét „rontja meg”.

A püspök akciója természetesen a testvérek ellenakcióját váltotta ki. Eleinte próbálták Berchtuld gróftól meggyőzni álláspontjának helytelenségéről, de mindhiába. A főpap változatlanul továbbharcolt a képzelt ellenség ellen és kirohanásaiban egyrehevesebb hangot használt ellenfeleivel szemben. A beszercebányai „testvérek” eleinte tehetetlenül álltak a támadások pergőtüzében, később azonban amidőn a békés meggyőzéssel se mentek sokra, követelni kezdték az ellenük jogtalanul kiadott körrendelet visszavonását. A püspök 1785 február 3-án gróf Eszterházy Ferencz udvari kancellárnál tett jelentést a szabadkőművesek okozta erkölcsi „károkról” és ugyanakkor papjait „egységes eljárásra” oktatta ki. A megtámadott beszercebányai szabadkőművesek elkeseredésükben és tehetetlenségükben magához az uralkodóhoz fordultak. Kérésekre meglepő gyors és kedvező elintézés volt a felelet.

(Folytatjuk.)

BELFÖLDI SZABADKŐMÜVESSÉG

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Uj műhely nyilt Baiamarén

Az erdélyi Jánosrendű szkvességnek jelentékeny erősödése és örvendetes gyarapodása az, hogy Baiamarén, a kies, fejlődő és virágzó bányavárosban uj páholy alakult. Gondos és körültekintő előkészítő munka alapozta meg az uj páholy életrekelését. Az Unio páholy szkvesszeretettel és köteleességteljesítéssel támogatta a baiamarei és satumarei világosságra vágyókat lelkes munkájukban. A Nagymester tv.: a fővilágosságok véleményének meghallgatása után megadta az engedélyt a szabadégalatti munkára. Ezt a munkát augusztus 31-én, szombaton este tartották meg baiamarei testvéreink. A szabadégalatti munkán Cluj keletéről kilenc Uniobeli tv., Satumare keletéről pedig hét tv.: jelent meg vendégként. A munka, valamint az ezt követő vákolás mind-
algig bizalommal teljes, munkakész-

ségtől fűtött, emelkedett hangulatban folyt le. Az uj páholy megválasztotta első főmesterét dr. B. S. tv.: személyében s betöltötte a többi tisztséget is. Táviratban üdvözölte S. L. Nagymester tv.: -t, biztosítva őt az uj páholy szeretetéről és ragaszkodó hűségéről. Lázasan és példát mutató áldozatkészséggel folynak most az uj páholy helyiségének berendezési munkálatai, úgy, hogy mihelyt a konvent végleges munka-
engedélye megérkezik, a megvilágosítás is megtörténhetik. Az uj páholy neve: HUMANITAS.

A szkvesség jogos várakozással és bizalommal eltelve, várja az uj páholy működésének áldásos hatását.

Az Unio most a sighthi háholy felébresztését igyekszik lelkes munkával elősegíteni.

A Munkaközösség nyári értekezlete

A Jánosrendi Pp. munkaközössége június 23-án az Unio helyiségében tartotta az elmúlt munkaévben utolsó értekezletét. Az értekezletet a hosszas betegségből felépült L. Servatius Nm. t. vezette, aki rövid szavakban üdvözölte a különböző keletekről egybegyűlt t-tket és eredményes munkát kívánt. Sz. J. t. az Unio nevében üdvözölte a megjelenteket, a távollevő fm. t. megbízásából is. Napirendi indítványa után F. A. t. (Bethlen Gábor) az önhibájukon kívül munkanélkülivá vált magán- és közalkalmazottak sorsára hívta fel az értekezlet figyelmét. Hangsúlyozta, hogy minden politikai vonatkozást kizárva a kérdésnek tisztán emberbaráti oldalával kíván foglalkozni. A București keletén most alakult új p. különösen sokat tehet e kérdésnek megnyugtató elrendezése körül és bizik B. közös Nm. t. jóindulatu közbelépésében. Többek hozzászólása a kérdéseket minden oldalról megvilágította és az az elhatározás alakult ki, hogy minden szk-nek a maga körében mindent el kell követnie, hogy — különösen a magánalkalmazottak esetében — egyéni tulajdonságok ne történhessenek. Sz. J. t. vázolja az eddigi értekezletek fontosabb célkitűzéseit, melyek három kérdéscsoport körül jegecesedtek ki: 1. az ifjúság, 2. a szk sajtó, 3. a védekezés módjai a szkséget fenyegető áramlatok ellen. Az ifjúság és a népnevelés ügyében az Aurora és az Unio fognak új kezdeményezéseikről beszámolni. A sajtóügyben az Unio megbízásából az eddigi intézkedések érvénybemaradását indítványozza 1936. július 1-ig. K. S. fm. t. (Aurora) a naptárakeió állásáról referál, melyet H. Gy. t. (Aurora) egészít ki. Valamennyi hozzászóló hangsúlyozza annak szükségességét, hogy a naptár román és magyar nyelven jelenjen meg. M. K. t. (Bethlen Gábor) alkalmas szerkesztőt javasol a román ki-

adás számára. A. M. t. az Unio ifjusági naptárakcióját ismerteti. K. S. fm. t. az Aurora egyik fedőegyesületének a népművelés érdekében beindított mozgalomáról számolt be, melynek támogatását L. S. Nm. t. körtáblában is a pp. figyelmébe fogja ajánlani. M. S. fm. t. (Bihar) javaslatára a sajtóügyben tett intézkedések érvényének további egy-évre való meghosszabbítását a munkaközösség szükségesnek tartja. Ennek enunciólása után L. S. Nm. t. a pp-kat még a Humanitas szellemi támogatására hívja fel és az értekezletet bezárja.

Az Unio Jánosünnepé. Ebben az évben június 23-án tartotta Jánosünnepét az Unio p, hogy azon a munkaközösségi értekezletre és a rendkívüli konventre egybegyűlt kiküldöttek is résztvehessenek. Mintegy száz t. töltötte meg az Unio szentélyét ebből az alkalomból és a jelenvöltek feledhetetlen benyomásokat vittek magukkal erről az ünnepségről, mely az egész Jánosrendi Szövetség közös Jánosünnepévé magasztosult. A munkát Sz. J. h. fm. t. vezette, ki szertartásos megnyitás és a Nm. t. ércfedezet alatt történt bevonulása után különös örömet fejezte ki afölött, hogy L. S. Nm. t. felgyógyulása után először az Unio szentélyének küszöbét lépte át. Üdvözölte S. J. tiszteleti, dr. Sz. Zs. és dr. G. L. h. nagymestereket, valamint a t. pp. főmestereit és kiküldötteit, köztük az Infrairea Neamului két delegáltját. Ezután átnyújtotta L. S. Nm. t. nek az Unio jelvényét, kit az Unio nagy érdemeire való tekintettel egyik legutóbbi munkáján a p. tiszteleti tagjává választott. L. S. Nm. t. köszönetét fejezte ki az Uniónak és visszapillantást vetett azokra az időkre, mikor ez a p. az erdélyi szkség egyik irányító fátylaja volt. Ezután az alkotmány szerint az Unio új tisztikara tette le fogadalmát, ezáltal a jelenlevő Nm. t. kezébe. L. S. Nm. t. tekintettel arra, hogy

a konvent tagjai ugyanis valamennyien jelen vannak és kívülök alkalma nyílik a Szövetség nagyszámban egybegyűlt más tagjaihoz is szólani, itt mondotta el a konvent megnyitására szánt jános-napi beszédét, melyet egész terjedelmében a Humanitas jelen száma közöl. Tanításai, melyek ezuttal is az igaz szk lelkületébe engedtek bepillantást, bizonyára mélyen bevésődtek a hallgatók lelkébe. A szokásos jános-napi ünnepi beszédet vendégként M. K. t (Bethlen Gábor) tartotta, felvillanyozó és lelkekbe markoló hatással. Ezt a beszédet is a Humanitas jelen számában találja az olvasó. Ezután a vendég fm. tt tolmácsolták pp-aik üdvözlését, a lánCBSzédet pedig V. J. t, az Unio szónoka mondotta. Valamennyi felszólaló érdemes csiszoló munkát végzett a lelkek durva kővén és különösen a nagy számban jelen volt tanonc és legény tt kaptak ezen az estén szk fej-

lődésükre ritka értékű indításokat. Az ünnepi munkát vakolás követte, melyen ugyancsak számos nagyértékű fel-szólalás hangzott el.

Az Aurora főmesterét egy jeru-zsálemi □ tiszteletbeli tagjává vá-lasztotta. A Symbolische Grossloge im Exil védelme alatt Jeruzsálem kelet-én magyar nyelven dolgozó Libanon □ K. S. tv.-t, az Aurora főmesterét tiszteletbeli tagjává választotta. A meg-választásról szóló, valamint Jánosrendi Szövetségünknek a választást tudomásul vevő tábláját János-napi munkánkön, meg-ható szavak kíséretében Deutsch Ármin tb. főmester tv. a □ egyik legrégebb tagja adta át az ujonnan megválasztott főmes-ternek. Nagy örömmel regisztráljuk mi is e hirt, mely jelenti, hogy K. S. tv.-nek né-peket és felekezeteiket összekötő szk. mun-kássága a távol keleten is méltó elis-merésre talál.

A Concordia 1934—35-ös munkaéve

Kivonat a titkári jelentésből

...Bevezetésül meg kell emlitenem, bár-mily keveset mondjanak is az ilyen számszerű adatok, hogy az év folyamán összesen 19 első foku munkát tartottunk, amiből 2 felvételi munka volt, 2 má-sodfoku munkát, 2 harmad fokut, 1 János-ünnepi munkát, 1 gyász-munkát, 16 általános értekezletet és 3 mester-értekezletet.

A tisztikar 11 izben tartott értekez-letet s a gyermekebédeltetési akció ügyében hétszer volt mesterértekezlet.

A tv.-i összetartozásnak ez az ér-zése az év folyamán még szorosabbra kovácsolja a tv.-et a □-lyal és egy-mással, a tv.-i érdeklődése még átme-netileg sem lankadt el s az a két-szék-sor, amelyet ez évben helyeztünk a padsorok elé, hogy a megnövekedett látogatottságnak megfelelően minden tv.-t elhelyezhessünk, egyetlen egy

munkán sem maradt üresen. Hogy a tv.-nek milyen mértékben vált lelki szükségévé a □ állandó látogatása, arra nézve jellemző, hogy a □ határozati erőre emelte dr. Sz. Ö. tv.-i azon in-ditványát, amelynek értelmében olyankor, amikor csütörtök ünnapnapra esik, a munka nem marad el, mint az az ed-digi szokás szerint történt, hanem ugyanazon hét szerdáján vagy péntek-jén tartjuk meg.

Programmelőkészítő bizottságunk ma-gáévá tette fm.-i tv.-ünk javaslatát s a munkaév központi témájául a „könyvet“ választotta: „A könyv, amely foglalkoztat... Mit olvastam és mit olvastam ki belőle?“... címen. A könyv, amely egy-egy nagy gondolko-zónak, nagy megelevenítőnek állásfog-lalása az élet jelenségeivel szemben, alkalmat ad a tv.-nek arra, hogy e

fixponthoz tapadva, vállalva és tagadva levezessék saját konfliktusaikat és elérhessenek egy általános világnézet magasságáig . . . , tisztázassák saját fogalmaikat és hitet tehessenek a talált igazságok mellett . . . Mégis az előadónak csak egy kis csoportja maradt szigorúan e mellett a központi téma mellett.

A ciklus bevezető előadását dr. R. M. tv.: tartotta: „A könyv ő felsége” címmel.

Az előadó tvv.: lelkének nyugtalansága, az a nyugtalanság, amely egyesek kezdeti megnyilatkozásaiból állandóan erősödve végül is teljesen magával ragadja a □ egészének osztatlan érdeklődését, nem engedte meg, hogy mondanivalójukkal megmaradjanak egy könyv keretei között, kitortek ezek közül a keretek közül az élet valóságába és onnan ragadtak ki egy-egy nyugtalanító problémát, amelyet újságok, röpiratok, könyvek ezrei tárgyalnak a legkülönbözőbb megvilágításban s amely milliók életébe beavatkozó történeti erőként jelentkeznek. Ily módon talán még fokozottabban feleltek meg fm.: tv.: -ünk elgondolásának.

Több előadás hangzott el a faji problémáról, hiszen főleg ennek nevében üzent hadat a világreakció a humanista gondolatnak és főleg ennek állítólagos, magasabbrendű igazságával indokolja az Erőszak ekszcesszusait.

Az előadások jelentékeny része még az u. n. oktató előadások is, egy a tvv.: nyugtalan lelkéből spontán élményként felmerült újabb központi témakör köré csoportosultak, amelyet legtalálébban dr. L. G. tv.:, a PAX □ h. fm.: -e ciklust bezáró előadásának címével lehetne összefoglalni és pedig: „Kömi-vesi magatartásunk és felvetődő fontosabb napi problémáink és az aktuális áramlatok közepette” . . .

Ki kell, hogy emeljük, hogy ez a spontán központi témakör már az előző központi témakör felszine alatt is jelen

volt és kitérésekben, hozzászólásokban, körkérdésekben állandóan erősödő tendenciával jelentkezett, mignem teljesen hatalmába kerítette a □ egészének érdeklődését s az utolsó hetekben már oly mindenkit lenyűgöző, élénk vitákat eredményezett, aminőkre a □ közelmúltjában nem találunk példát s amelyekben a □ legszélesebb rétegei vettek részt.

Mindezen vitákból és eszmecserékből megerősödve került ki a tiszta szks.: szellem, a hitetetés és a mi örök igazságaink mellett, a töretlen szilárdság s a munkakedv. Aminthogy ez nem is történetelt másképp, hiszen szks.: -nek lenni végzett, az igazi szks.: nem lehet más, csak szks.:, mert egész lelki berendezése erre diszponálja.

A □ lelki történetének felrajzolása közben az év legmelegebb, legéleltelibb emlékeképen az az ünnepi munka jelentkezik, amelynek keretén belül az év április 4-én a mi szeretett főmesterünknek: dr. Sz. Zs. tv.: -nek 60. születésnapját ünnepelte meg a □ s egyben 25. évfordulóját annak, hogy szentélyünkben meglátta a hármias világosságot. Mindnyájunknak igaz öröme szerepelt, hogy ennek a meleg családi ünnepnek a keretében végre egyszer nyíltan beszélhetünk arról a szeretetről, amely a □ minden egyes tagját dr. Sz. Zs. fm.: tv.: személyéhez fűzi. A Concordia — Összetartás □ a szeretet kifejezésekképpen és örök emlékezésül leleplezte ez alkalommal dr. Sz. Zs. fm.: tv.: olajfestésű arcképét, amely Wolf Károly festőművész munkája s amelyet a □ társalgójának falán helyeztünk el.

Hogy a □ szellemi és lelki életéről hiány nélkül számoljunk be, meg kell emlékeznünk arról a meleg ünnepélyről, amelynek keretén belül 1934. évi okt. 25.-én dr. R. M. tv.: -t bucsuztattuk, aki Cluj keletére költözött. Hiába igyekeztünk a válás okozta fájdalomunkat az által csillapítanunk, hogy őt □ -unk tisz-

teletbeli tagjává választottuk és így leg-
alább jelképesen megtartottuk ötötvábra
is a magunkénak, sokáig fog még fájni
ez a vesztség, amely □-unkat egy
oly tv.-től fosztotta meg, akiben mér-
hetetlenül sok hit, kezdeményező erő,
kitartó szívósság és szuggesztív erő
lakozik.

Amikor örömmel említjük fel, hogy
ez évben 10 új tv.-t avattunk fel és
magunk közzé fogadtuk az elaltatott
SICULIA □ egyik tagját, fájdalommal
emlékezünk meg arról, hogy két tv.-t
ragadott el soraink közül a halál.

Ezzel koránt sem meritettük ki □-unk
történetét. Csak annak a keresztmet-
szetet adtuk, amit belső élménynek ne-
vezhetünk. Ezzel párhuzamosan, sőt
ebből meritve hajtó erejét számos
irányban ágazott szét □-unk intézmé-
nyes tevékenysége egyrészt a tv.: □□
másképp a profán világ felé. Azt, hogy
intézményes tevékenység, hangsúlyoz-
nom kell, mert azt a tevékenységet,
amelyet az egyes tv.: szks.: lénye-
gükből kifolyólag az élet legkülömbö-
zőbb területein kifejtettek s az ezzel
kapcsolatos hatásokat, amelyek infil-
trációja az életbe sokkal nagyobb és

jelentősebb, mint azt első pillanatban
elképzelni lehetne, lehetetlen lemérni.

A □-tevékenységnek a profán világ
felé való egyik elágazása volt: az álta-
lunk létesített „Élet Iskola“-nak ered-
ményes működése. Ezen szabad isko-
lának 12 előadója közül ez évben is a
tulnyomó rész: (8) tv.: volt.

A profán világ felé való felvilágosító
munkán kívül említésre méltó karitatív
tevékenységet is fejtett ki a □. Ez év-
ben is folytattuk gyermekebédeltetési
akciónkat, amelynek kapcsán az egész
tél folyamán mintegy 110 gyermek ka-
pott naponta meleg ebédet a □ helyisé-
gében. Az akcióban részt vett nővérek
karácsony előestéjén meleg, meghatóan
szép karácsonyfa ünnepélyt rendeztek
szenvedő kis védenckeknek, mely alka-
lommal a természetbeli adomány te-
kintetbevitelével mintegy 40.000 Lei
értékű ajándékot osztottak ki 135 gyer-
mek között.

Az ebédeltetési akcióval párhuzamo-
san működött dr. L. J. tv.: vezetésé-
vel az ingyen tejakció is, amelynek ki-
adása 1934. évi május hó 1-től 1935.
április hó végéig 10.095 Lei volt. . .

Az „Unio“ 1934—35-ös munkaéve

Kivonat a titkári jelentésből

Ö... szszefoglalva egy év munkáját,
képet kell adnunk arról, mit tüztünk ki
magunk elé, mit valósítottunk meg s
mit kell még megvalósítanunk.

A kulturbizottság a nyár folyamán
kidolgozta s az első munkán a □ elé
terjesztette a munkatervezetet, amely
szerint az előadások megválasztása két
szempont szerint történjék. Vegyük tár-
gyalás alá: 1. a szk-ség időszerű konkr-
ét feladatait, 2. a szk-ség multját és a
belőle merithető tanulságokat.

Az első szempont szerint kije-
lölt előadások mind elhangzottak. A
második szempont tekintetbe vételével
kijelölt előadásokra az elhangzott gya-

korlati szempontok szerint választott
előadások miatt már nem jutott idő eb-
ben a munkaévben. Az előadások kap-
csán ugyanis olyan gyakorlati felada-
tok megvalósulásának gondolata vető-
dött fel, hogy ezek megvitatása, a ja-
vaslatok komoly előkészítése a □ mun-
kásságának nagy részét igénybe vette.

A gyakorlati feladatok felvetésé-
vel a □ kilépett a maga szűk falai kö-
zül; a feladatok megvalósítása az egész
román szk-ség érdeke.

D. F. tv. az október 3-iki munkán
elhangzott „gyakorlati problémáink“
című előadásábn a megvalósítható fel-
adatok módozatait keresve, megállapítja,

szk. tevékenységünk szükséges irányát. Munkásságunk aktívra tételére gyakorlati javaslatot is tesz.

A □ ezt a fontos kérdést a novemberi munkaközösségi értekezlet elé vitte és az látva a javaslat reális értékét a dolog további megfontolását és konkrétizálását munkába vette.

A □ munkásságának java részét az ifjusági problémák megvitatása foglalta le.

Ismertetésre került a különböző nemzetiségű ifjuság szellemi, anyagi helyzete és világnézeti felfogása és az elhangzott előadások és viták kapcsán leszűrődött a páholy álláspontja, hogy a szk-ség kötelessége egészséges irányt adni az ifjuság lelki fejlődésének, hogy az ifjuság ne kerüljön a szélsőséges irányzatok táborába, a faji ellentétek csökkentésére pedig keresni kell a közeledés lehetőségeit és eszközeit.

A cél elérésére alkalmas eszközöket keresve és a szk-ség eszközeivel számot vetve a jelen helyzetben a legalkalmasabbnak látszó módot megkeresték a termékeny viták eredményeit és a komoly előkészületet igénylő javaslatot a páholy közölte a tv. páholyokkal. Ennek megtárgyalását a júniusban városunk kel. összeülő páholyközi értekezlet elé terjesztette. A vázolt feladatok megvalósítása meghaladja az Unio páholy erejét, de nemes feladat elé állítja a romániai szk-ség munkaközösségét is.

A páholy multévi életéből megemlítsére méltó események:

A páholy megalakította a jogi, közgazdasági, kulturális, közegészségügyi, nevelésügyi szakbizottságokat. Ezek mint munkaközösségek feldolgozzák az érdeklődésükre eső kérdéseket és így ezek kellő előkészítés után kivihetők a profán életbe.

Ez évben a nevelésügyi bizottság fejtett ki nagyobb és sikerebb tevékenységet a kisebbségi tanerőknek a nyelv vizsga miatt megsúlyosodott helyzete

javitásában és az ifjuság problémáivá foglalkozó kérdéseknek és javaslatoknak a páholyközi értekezlet elé való előkészítésével.

Az így megindult tevékeny munka szükségessé tette a seregszemlélet és új fiatal erők beillesztését a testvéri láncba. Három felvételi munkán 13 új szemet kapcsolunk be láncunkba és a következő hónapokban a lánc ismét növekedni fog új szemekkel. Mikor ezt örömmel könyveljük el, mint bizonyítékát a szk-ség nem csökkenő erejének akkor, amikor minden oldalról támadják, fájdalommal kell megemlítenünk, hogy két meszter tv. fedezését kérte. Vigasztalásul szolgáljon az, hogy aki megismerte a világosságot, fényét mindig követni fogja.

A páholy tartott 35 I. f. munkát, 3 II. f. munkát, 3 III. f. munkát.

Felvettünk 13 inas tv-t és díjmelesben részesítettünk 11 inas tv-t és 6 legény tv-t. A munkákat a tv-ek szép számban látogatták.

Az év folyamán oktató munkát tartottak dr. J. J. főmester január 9-én: „Szükség van-e a szk-ség életében a szimbolumokra“ és T. J. h. I. felügyelő tv. március 27-ikén: „A szimbolumok jelentőségéről“ címen. Az oktató munkákkal kapcsolatban felmerült az a gondolat, hogy nagyobb eredmény és élénkség elérésére szükség volna az oktató munkákat párbeszédesebb formában megtartani.

Az év folyamán 23 előadást tartottak a testvérek s az előadások mindig termékeny vitára adtak alkalmat.

Az ifjuság problémáiról szóló előadások megvitatásakor egyes hozzászólások egész külön előadásokká kevertek.

Más keleteken előadást tartottak D. I., Sz J. és J. E. tv-ek. J. E. tv. a nyáron végzett kutatásainak eredményéről számolt be. Kutatásaiban a nagypáholy és a tv-páholyok anyagilag is támogatták. Az előadásokkal kapcsolat-

ban a Concordia páholy mozgalmat indított, hogy a kutatások továbbfolytatásának lehetővé tételére alapot teremtsenek, mert J. E. tudományos munkássága legjobb bizonyíték arra, hogy tőle remélhetjük a magyar székesség történetének megírását.

Nálunk B. M. a volt Deák Ferenc páholy helyettes főmestere és D. Br. a helybeli Infracirea Neamului páholy tagja tartottak előadást.

Meg kell említnünk, Sz. J. h. főmester tevékenységét, aki a munkaközösségi értekezletek vezetésével igaz székességet teljesít, valamint L. I. tv-t, aki a hivatalos lappá lett Humanitas-t szerkeszti és B. G. tv-t, aki a Huma-

nitás (Testvériség) adminisztrációs munkáját intézi odaadó kötelesség teljesséssel.

B. S. tv-ünk tevékeny részt vett a Bukarest kel.: alapítandó új páholy munkálataiban, főmester tv-ünk pedig a Baia-Mare-i és Satu-Mare-i páholyok fejlesztésében munkálkodott sikerrel.

Mozgalmat indított a páholy az elhárított szerencse játékok ellen és H. B. tv-ünk ilyen irányú javaslatát megfogja küldeni a tv. páholyoknak is hasonló mozgalom megindítása céljából.

Karitatív munkálkodásunk a nyaraló szegény gyermekeket és a tanuló ifjúságot karolta fel.

HIREK A NAGYVILÁGBÓL

ANGLIA

Meghalt lord Amphill, az angol □□ helyettes nagymestere. Julius 7-ikén rövid betegség után örök keletbe költözött Lord Amphill az angol szabadkőművesség helyettes nagymestere. Lord Amphill aki 66 évet élt, 44 éven át a királyi művészetnek szentelte magát és majdnem három évtizeden át vezető szerepet játszott az angol székesség történetében. Már fiatal korában kitűnő székesség tartották, aminek fényes bizonyossága, hogy 21 éves korában már a Bedfordshire-i páholy nagymestere lett.

Halálával nagy veszteség érte az egész világ székességét. Lord Amphill, aki magas világi tisztségeket töltött be — indiai alkirály is volt — páratlan szeretettel és odaadással foglalkozott mindig a székesség ügyeivel. Nemcsak a páholyokban érvényesítette nagy munkarendjét, hanem mindig teljes odaadással kereste a kapcsolatot más országok székességével is. Angliában pedig egyike volt azoknak, akik legodaadóbban támogatták a Londonban letelepedett idegennyelvű páholyokat.

Külsőleg is gyönyörű jelenség volt az angol székesség most elhunyt vezetője. Mint helyettes nagymester az *United Grand Lodge of England* élén legtöbb esetben ő helyettesítette az uralkodó családhoz tartozó nagymestert. Ebben a méltóságban páratlan szónoki képességgel és csodálatos stílusérzékkel tett eleget az angol páholyokban különösen fontos rituálé követelményeinek. Aki részt vett 1933-ban az angol székesség által épített Békapalo a felavatásán, sohasem fogja elfelejteni lord Amphillt, aki ebben a pillanatban székességének zsenitjén állott. Halála igaz gyászt jelent minden ország székességére.

NÉMETORSZÁG

A német hivatalnokok székességüket kutatják. Amint német lapok jelentik, a birodalmi belügyminiszter elrendelte, hogy minden német tisztviselő szeptember elsejéig nyilatkozatot köteles adni arról, hogy tagja volt-e székességnek, vagy páholyhoz tartozó szervezetnek, vagy bármilyen székességgel kapcsolatos szervezkedésnek. A nyilat-

kozatot a tisztviselők személyi adataihoz csatolják. Ujjonnan alkalmazott tisztviselőktől szintén ilyen irányu nyilatkozatot kérnek. Amint a rendelet mondja, a nyilatkozatoknak nem lesznek következményei a hivatalnokokra nézve. Mégis mindenki azt hiszi, hogy a belügyminiszternek nem csak statisztikai okból van szüksége ezekre a nyilatkozatokra és hogy a szokott hajsza föltétlenül megindul azok ellen a tisztviselők ellen is, akikre rábizonyul, hogy szk multjuk van.

A német páholyok ellen különben végleges betiltó rendeletet adott ki nemrég a birodalmi kormány. A még fennálló óporosz (altpreussisch) páholyokat is feloszlatták július 21-ikén. Ezek a páholyok különben is csak látogatást éltek, mióta a nemzeti szocializmus az ur Németországban. Egyik német hivatalos lap szerint a rendeletet meg kellett hozni, mert a szk-i szellem és a nemzeti szocializmus szelleme között áthidalhatatlan ellentétek vannak, s így a harmadik birodalomban nincs többé hely szk-ek számára.

A fenti rendelettel egyidejűleg a Saarvidék birodalmi komisszariusza szintén rendeletet adott ki, hogy ezen a területen is fel kell oszlatni mindazokat a páholyokat, amelyek még önmaguktól nem oszlottak fel. A Saarvidéken a nemzeti szocializmus uralkodó térfoglalása előtt virágzó páholyélet volt, amelynek most a birodalom urai szintén véget vetettek. Belügyminiszteri rendelet szerint ezeknek a páholyoknak vagyonát lefoglalták és később megjelölendő célokra fogják felhasználni.

OLASZORSZÁG

Az olasz fascizmus a szk-eket teszi felelőssé genfi sikertelenségéért.

Az olasz fascista sajtó éles támadásokat intéz a szk-ség ellen, mely szerinte főoka annak, hogy a Népszövetség nem bizza meg Olaszországot Abesszinia háborus pacifikálásával. Római lapok szerint valóságos szk összeesküvés működik Genfben Olaszország nemzeti céljai ellen. Gaston Jéze, francia nemzetközi jogi professzor, aki a háborus támadástól védekező Abessziniának védelmét vállalta a Népszövetség előtt, az olasz sajtó szerint szintén szk. Még jó, hogy nem fedezik fel a római lapok, hogy Abesszinia minden vezető egyénisége szk van szervezkedve. A háboru elleni tiltakozás és a háboru megakadályozására irányuló tevékenység minden esetre jó szk munka. Hogy azonban szk összeesküvés akadályozná meg az olaszokat genfi céljaik elérésében, ez az állítás minden esetre diszhelyet foglalhat el a szk ség elleni agyrémek sorában.

HOLLANDIA

Holland hatóságok a szk-ség gyalázása ellen. Marchant hollandi közoktatástügyi miniszter intézkedett, hogy illetékes tanügyi hatóságok lépjenek fel minden olyan törekvés ellen, mely az iskolákban a más véleményekkel szemben tartozó türelmesség ellen vét. A rendelet elsősorban azért vált szükségessé, mert több vallástanár tanítás közben gyalázó kifejezéseket használt a szk-ség ellen. Azokban az iskolákban, ahol a közoktatási miniszternek a vallásoktatásra közvetlen befolyása nincs, az iskolák felettes hatóságaihoz azzal a kéréssel fordult, hogy a tankönyvekből törüljenek ki minden olyan részlet, mely a lakóság egy részének meggyőződését sértheti.